

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ÇOCUK PSİKİYATRİSİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

1. BÖLÜM

Arif ÖNDER¹

GİRİŞ

Çocuk psikiyatrisinin tarihi, çocukluğun tarihi (çocukluğun yetişkinlikten ayrı bir gelişim dönemi olarak kabul edilmesi, çocuğun toplumdaki yeri, çocuk yetiştirme şekilleri, çocuk eğitimi, çocuk mahkemeleri) ile ayrılmaz bir bütündür (1). Bu nedenle çocuğun ayrı bir birey olarak kabul edilmeye başlandığı Aydınlanma Çağı ve Fransız İhtilali sonrasında John Locke (1632-1704) gibi filozofların etkisiyle çocuk psikiyatrisi ve pedagoji branşları oluşmaya başlamıştır. John Locke'a göre insan, yaşantılarla biçimlenen boş bir levha "Tabula rasa" olarak doğar (2). Benzer bir görüş olan "Çocuk, insanın babasıdır." ifadesi William Wordsworth (1770-1850) tarafından 1807 yılında yazılan ünlü şiir Gökkuşağı'nda belirtilmiştir (3). 17. ve 18. yüzyıllarda başlayan çocuk psikiyatrisinin gelişimi, 19. ve 20. yüzyılda hızlanarak daha sistemli bir hâl almıştır ve çocuk psikiyatrisi bir uzmanlık dalı olmuştur (4,5).

19. YÜZYIL

19. yüzyıl başlarında çocukların psikiyatrik rahatsızlıklara karşı bağışık olduğu düşüncesi hâkimdi (3). Bu dönemde çocukların psikiyatrik rahatsızlıklara yakalanmayacakları, eğer yakalanıyorlarsa bunların olumsuz aile eğitimi nedeni ile oluşan ahlâki sorunlar olduğu ve cezalandırma ile düzeleceği düşüncesi hâkimdi. Örneğin American Journal of Insanity'de (şimdiki ismi American Journal of Psychiatry) 1844 ile 1899 arasında çocuklarla ilgili hiçbir yayın yapılmamıştır. 1883

yılında mevcut tüm literatürün tarandığı bir çalışmada çocuklarda ruhsal rahatsızlıklarla ilgili sadece 55 atıf saptanmıştır (6). Bu atıflar genel olarak vaka bildirimleri, nadir olarak da Journal of Psychological Medicine and Mental Pathology'deki (1848) birkaç örnek gibi kısa makaleler şeklinde olmuştur (7,8). Bu dönemde psikiyatristlerden daha çok edebiyatçılar çocuk kavramı üzerinde durmaya başlamışlardır. Örneğin Charles Dickens'in (1812-1870) ünlü romanı David Copperfield'da yazar kendi hayatını çocukluktan orta erişkinliğe kadar anlatmaktadır (9). Dickens ve diğer edebiyatçıların etkisiyle psikiyatristler de çocukluk dönemi ile daha yakından ilgilenmeye başlamışlardır. 1860 yılına gelindiğinde James Browne psikiyatrik rahatsızlıkların sadece ahlâki eksiklik ya da kötü anne-baba tutumlarından kaynaklanmadığını, aynı zamanda anne-babanın genetik özelliklerinden de etkilendiğini ve doğum öncesi dönemden itibaren başlayabileceğini ifade eden ilk psikiyatrist olmuştur (10). Aynı şekilde Adolf Meyer de hem çevresel hem biyolojik özelliklerin ruhsal hastalıklar üzerinde rol oynadığını belirtmiştir (11). 1895 yılında İngiliz psikiyatrist Henry Maudsley (1835-1918) The Pathology of Mind isimli kitabında "Erken Dönemde Delilik" isimli 34 sayfalık bir bölüme yer vermiştir (5). Böylelikle ilk kez bir ders kitabında çocuk psikiyatrisi ile ilgili bir bölüm yer almıştır.

1899 yılında Fransa'da Marcel Manheimer (1870-1936) tarafından yayımlanan "Çocukluk Çağının Mental Bunalımları" (Les troubles mentaux de l'enfance, précis de psychiatrie infantile)

¹ Doktor Öğretim Üyesi, Akdeniz Üniversitesi Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD, arifonder@akdeniz.edu.tr ORCID iD: 0000-0003-0571-9295

KAYNAKÇA

- Rey JM, Assumpção Jr FB, Bernad CA, et al. History of child psychiatry. In: Rey JM, editors. IACAPAP textbook of child and adolescent mental health. Geneva: International Association for Child and Adolescent Psychiatry and Allied Professions, 2015.
- Nimbalkar N. John Locke on personal identity. *Mens Sana Monogr.* 2011;9(1):268.
- Shuttleworth S. Victorian visions of child development. *The Lancet.* 2012;379(9812):212-213.
- Dorosh DB. A History of Child psychiatry. In: Martin A, Volkmar FR, Lewis M, editors. *Lewis's child and adolescent psychiatry: a comprehensive textbook.* Philadelphia: Wolters Kluwer, 2018.
- Parry-Jones WL. The history of child and adolescent psychiatry: its present day relevance. *Child Psychol Psychiatr.* 1986;30(1):3-11.
- Psychiatry. [homepage on the internet]. c2019 [updated 2019 Nov 04; cited 2019 Nov 28] Available from <https://www.encyclopedia.com/social-sciences/applied-and-social-sciences-magazines/psychiatry>
- Haslam J. Observations on Madness and Melancholy: Including practical remarks on those diseases, together with cases, and an account of the morbid appearances on dissection. London: J. Callow; 1809.
- West C. Lectures on the Diseases of Infancy and Childhood. London: Longman, Brown, Green and Longmans; 1854.
- Schlicke P. The Oxford Companion to Charles Dickens: Anniversary Edition. Oxford: Oxford University Press; 2011.
- Browne JC. Psychical diseases of early life. *Br J Psychiatry.* 1860;6(33):284-320.
- Scull A, Schulkin J. Psychobiology, psychiatry, and psychoanalysis: the intersecting careers of Adolf Meyer, Phyllis Greenacre, and Curt Richter. *Med-Hist.* 2009;53(1):5-36.
- Schowalter JE. A History of Child and Adolescent Psychiatry in the United States. [homepage on the internet]. c2013 [September 1, 2003; cited 2019 November 18]. Available from <https://www.psychiatrytimes.com/history-child-and-adolescent-psychiatry-united-states>
- Levy DM. Orthopsychiatry: Its history, its future: Beginnings of the child guidance movement. *Am J Orthopsychiatry.* 1968;38(5):799-804.
- Babaoglu A. Psikiyatri tarihi. İstanbul: Okuyan Us Yayınları, 2002; p.299-312.
- Giardiello P. Pioneers in early childhood education: The roots and legacies of Rachel and Margaret McMillan, Maria Montessori and Susan Isaacs. New York: Routledge; 2013.
- Anthony EJ. A brief history of child psychoanalysis: Introduction. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry.* 1986;25(1):8-11.
- Schultz DP, Schultz SE. A history of modern psychology. Belmont: Cengage Learning; 2015.
- Boake C. From the Binet-Simon to the Wechsler-Bellevue: Tracing the history of intelligence testing. *J Clin Exp Neuropsychol* 2002;24(3):383-405.
- Lapouse R, Monk MA. An epidemiologic study of behavior characteristics in children. *Am J Public Health.* 1958;48(9):1134-1144.
- Biography.com Editors. Jane Addams Biography. [homepage on the internet]. c2014 [April 2, 2014; cited 2019 November 18]. Available from <https://www.biography.com/activist/jane-addams>
- Skokauskas N, Fung D, Flaherty LT, et al. Shaping the future of child and adolescent psychiatry. *Child Adolesc Psychiatry Ment Health.* 2019;13(19)
- Briehl M, H. Psychology and Psychiatry in Pediatrics: The Problem. Report of the Subcommittee on Psychology and Psychiatry: White House Conf. *Psychoanalytic Quarterly.* 1932;1:733-735.
- American Psychiatric Association (APA). Diagnostic and statistical manual: Mental disorders. Washington DC: APA, 1952.
- American Psychiatric Association (APA). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (2nd ed.). Washington DC: APA, 1968.
- Johnson JH, Rasbury WC, Siegel LJ. Approaches to child treatment: Introduction to theory, research, and practice 2nd edition. Needham Heights: Allyn & Bacon, 1997.
- American Psychiatric Association (APA). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (3th ed.). revised. Washington DC: APA, 1987.
- American Psychiatric Association (APA). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (4th ed.). Washington; 1994.
- Artvinli F, Erkoç Ş, Kardeş F. Two Branches of the Same Tree: A Brief History of Turkish Neuropsychiatric Society (1914-2016). *Noro Psikiyatr Ars.* 2017;54(4):364.
- Aydinalp K, Sonuvar B, Aydoğmuş K. Dünyada ve Türkiye'de Çocuk Psikiyatrisinin Gelişimi. In: Çetin Çuhadaroglu F, Pehlivan Türk B, Ünal F, et al. Editors. *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı.* Ankara: Hekimler Yayın Birliği, 2008; p. 3-8.
- Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı. [homepage on the internet]. c2019 [updated 2019; cited 2019 November 18]. Available from http://www.hastane.hacettepe.edu.tr/cocuk-ruh-sagligi-ve-hastaliklari_206.html.
- SBÜ Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi. Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı/Klinik tanıtımı [homepage on the internet]. c2019 [updated 2019; cited 2019 November 18]. Available from <https://gulhaneah.saglik.gov.tr/TR,114919/cocuk-ve-ergen-ruh-sagligi.html>.
- Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı. Tarihçe [homepage on the internet]. c2019 [updated 2019; cited 2019 November 18]. Available from <http://cocukruhsaglik.medicine.ankara.edu.tr/tarihce>.
- Ege Üniversitesi Hastanesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı. Tarihçe [homepage on the internet]. c2019 [updated 2019; cited 2019 November 18]. Available from https://egehastane.ege.edu.tr/tr-1696/cocuk_ve_ergen_ruh_sagligi_ve_hastaliklari_anabilim_dali.html.
- Psikiyatrik Sosyal Hizmetler. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Hastanesi ve Sosyal Hizmet. [homepage on the internet]. [updated 2019; cited 2019 November 18]. Available from <http://psikiyatriksosyalhizmet.com/bakirkoy-prof-dr-mazhar-osman-ve-sosyal-hizmet>.
- Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği. Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanlık Alanıyla İlgili Yeni Yasal Düzenlemeler ve Etkileri [homepage on the internet]. [updated 2014; cited 2019 November 18]. Available from: <http://www.cogepder.org.tr/index.php/tr/icons/cocuk-hak-2>.